

ОЛЬГА ПАЦАР, ЛЮБОВЬ КОВАЛЬ
г. Винница

ВЛИЯНИЕ МЕТОДОВ ОЦЕНКИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ ПРИ ИХ ВЫБЫТИИ НА ФИНАНСОВЫЙ РЕЗУЛЬТАТ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены существующие методы оценки выбытия запасов согласно Положению (стандарту) бухгалтерского учета 9 «Запасы». Исследовано преимущества и недостатки каждого из них, а также приведен пример расчета, как влияет определенный метод оценки при выбытии производственных запасов на сумму прибыли и на финансовый результат деятельности сельскохозяйственного предприятия.

Ключевые слова: запасы, производственные запасы, метод выбытия запасов, себестоимость, финансовый результат, прибыль.

Стаття надійшла до редколегії .03.2017

УДК 338.432(477.82)

ПЕТРО КОСІНСЬКИЙ

м. Луцьк
marmorcos@ukr.net

РОЗВИТОК ПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ НА БАЗІ МІСЦЕВИХ ПРИРОДНО-РЕСУРСНИХ КОМПЛЕКСІВ ЯК РУШІЙНА СИЛА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПІДНЕСЕННЯ РЕГІОНУ

У статті обґрунтовано важливість розвитку переробних виробництв на базі місцевих природно-ресурсних комплексів як рушійної сили соціально-економічного піднесення регіону.

Було виявлено, що природно-ресурсні комплекси в Україні мають вагомий реальний та прихований потенціал розвитку та відіграють важливе значення для піднесення національної економіки і соціального становища в державі.

На основі проведеного аналізу, встановлено, що переробна промисловість Волинської області не працює на повну потужність та потребує економічного стимулювання розвитку. Багато добувних підприємств (наприклад, паливно-енергетичного комплексу та лісопереробної сфери) продають свою продукцію (зокрема, сировину) іншим регіонам країни для подальшої переробки або транспортують через кордон в сусідні держави.

Тому, ми вважаємо, що держава та органи місцевого самоврядування повинні сформувати систему економічного стимулювання розвитку поглибленої переробки природних ресурсів.

Ключові слова: природно-ресурсна сфера, природно-ресурсні комплекси, соціально-економічний розвиток, переробні виробництва, економічне стимулювання, механізм стимулювання, економічні інструменти, регіон.

Територія України розділена на регіони, кожний з яких має певні природно-ресурсні умови, які надають сприятливі можливості для покращення їх соціально-економічного стану. Сприятливе географічне положення займає і Волинська область, яка є досить багатою на земельні ресурси, володіє значними запасами, водних, лісових, мінеральних та рекреаційних ресурсів, що створює потужний природно-ресурсний потенціал для її розвитку.

Сьогодні, переважна більшість видів продукції, яка виготовляється в системі природно-ресурсних комплексів має низьку додану вартість. Тому, враховуючи сучасний стан як економіки України, так і нашого регіону зокрема, варто зауважити на актуальності створення, стимулюванні розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів як на території Волинської області, так і на території нашої держави в цілому.

Наявність та активний розвиток таких переробних виробництв на території Волинської області посприяють соціально-економічному розвитку регіону: пожвавлять підприємницьку діяльність, збільшать надходження фінансових інвестицій, активізують зовнішньоекономічну діяльність тощо.

Науковими дослідженнями економічних проблем розвитку природно-ресурсної сфери, зокрема переробних виробництв та їх економічного стимулювання займалися такі вітчизняні вчені: А. Борисов, Н. Василик, О. Галиця, В. Голян, В. Дудюк, Б. Данилишин, С. Демидюк, Ю. Кіндзерський, М. Хвесик, Л. Федулова, Д. Шевченко, О. Шубалий, М. Якубовський та ін. [2, 4–8]. Проте, потребують детальнішого вивчення ряд питань, що стосуються пошуку ефективних засобів економічного стимулювання розвитку переробних виробництв на основі використання місцевих природних ресурсів.

Дослідженням причин виникнення диспропорцій у розвитку регіонів країни, збалансування розвитку чинників виробництва, регіональних соціально-економічних систем та стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів займалися науковці З. Герасимчук, М. Жук, Н. Кропівцова, Т. Миронова та ін [3, 8,10, 11].

Мета даної статті полягає в обґрунтуванні необхідності економічного стимулювання розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів для покращення загального соціально-економічного стану регіону.

Географічне розташування регіонів відіграє досить вагоме значення для їх соціально-економічного розвитку. Адже, наявність тих або інших природних ресурсів на території певного регіону надає значних конкурентних переваг для розвитку його економіки та соціальної сфери.

Варто відзначити, що наша держава має значну природно-ресурсну базу, що створює передумови для розвитку природно-ресурсних комплексів.

Потужні природно-ресурсні комплекси в Україні мають вагомий реальний та прихований потенціал розвитку, хоча використовуються він не повною мірою та неефективно,

що обумовлено низкою причин. Якщо проаналізувати досвід Польщі або Німеччини, то ці країни забезпечують ефективне залучення природно-ресурсного потенціалу в сферу виробництва та обігу на основі створення виробництв з поглибленої переробки природної сировини.

Як свідчить проведене дослідження, для України характерний значний природно-ресурсний потенціал, але існують невикористані резерви раціоналізації природокористування на основі переробки природної сировини. Сировинна орієнтація національної економіки поглибила залежність темпів соціально-економічного піднесення від кон'юнктури на світових ринках мінеральної сировини, продуктів її первинної переробки, сільськогосподарської продукції, насамперед зернових. Прикметною ознакою зазначеного є непрозорі відносини у господарських системах, сформованих на основі природно-ресурсних комплексів, що призвело до неадекватного перерозподілу відповідної ренти у наступних фазах природокористування. Крім того, такі комплекси стали ресурсною базою розвитку вертикально інтегрованих підприємницьких об'єднань і важливою передумовою формування монополістичного капіталу. Внаслідок цього та через дію інших факторів так і не забезпечено належного впливу природно-ресурсних комплексів на функціонування господарських систем як на рівні держави, регіонів, так і територіальних громад [5].

Природно-ресурсна сфера Волинської області, також має великий потенціал для її розвитку, адже на її території спостерігаються значні запаси лісових, земельних, водних, мінеральних та рекреаційних ресурсів.

Сьогодні, вагомий внесок для розвитку Волинської області здійснює аграрна сфера та промисловість.

Спостерігаються, хоч і не значні, але позитивні зрушення у сільському господарстві. Так, спостерігалось зростання індексу обсягів сільськогосподарського виробництва: у 2015 році він становив 95,4%, а в 2016 році становив 101,9%; у січні-квітні 2017 року цей індекс становив 102,4% [4].

Згідно даних Волинського обласного управління статистики, обсяг реалізованої

промислової продукції за основними видами діяльності у січні-березні 2017 року склав 5016224,3 тис. грн. Переробна промисловість надає прибуток у розмірі 70,9% від загально-го обсягу реалізованої продукції (табл. 1).

Та на нашу думку, переробна промисловість області не працює на повну потужність та потребує ще значного розвитку. Багато добувних підприємств (наприклад, паливно-енергетичного комплексу та лісопереробної сфери) продають свою продукцію (зокрема, сировину) іншим регіонам країни для подальшої переробки або транспортують через кордон в сусідні держави.

Активний розвиток вже наявних та створення нових переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів в межах території Волинської області сприятиме поживленню підприємницької діяльності, надходженню фінансових інвестицій в розвиток регіону, підвищенню зовнішньоекономічної діяльності та ін.

Сьогодні багато продуктів природно-ресурсних комплексів мають низьку додану вартість. Створення та розвиток підприємств по переробці природної сировини сприятиме соціально-економічному процвітанню регіону, адже такі підприємства будуть відправляти на

зовнішній та внутрішній ринки продукцію вже в обробленому вигляді, тобто готові вироби чи комплектуючі за значно вищою ціною, фактично сприятимуть безвідходному виробництву, зможуть залучити для переробки сировинних природних ресурсів місцеве населення.

Тому, на нашу думку, на національному та регіональному рівнях постало завдання в розробці та створенні ефективної системи стимулювання розвитку переробних виробництв на базі місцевих природно-ресурсних комплексів, як однієї із важливих умов забезпечення сталого соціально-економічного розвитку нашого регіону.

Стимулювання являє собою процес впливу на суб'єкт діяльності, спрямований на внесення коректив у мотиви його дій. Деякі дослідники ототожнюють стимули й інтереси, а стимулювання визначають як об'єктивну основу економічних інтересів. Процес стимулювання передбачає обов'язковий комплекс стимулюючих впливів із-зовні, який викликає дії, спрямовані на реалізацію відповідних цілей господарювання й досягнення бажаного результату. Джерелом процесів стимулювання є потреби [9].

У більшості наукових видань, економічне стимулювання розглядають як систему

Таблиця 1
**Обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами промислової діяльності
у Волинській області у січні-березні 2017 року**

Переробна промисловість	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу	
	тис. грн.	у % до всієї реалізованої продукції
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	1444662,7	20,4
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	123753,9	1,7
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	1019401,8	14,4
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	23450,0	0,3
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	32710,7	0,5
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	265938,8	3,8
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	144219,5	2,0
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	1482528,2	20,9

Джерело: [4].

заходів, що використовують матеріальні засоби з метою спонукати учасників виробництва працювати для створення суспільного продукту. Характер, форми і методи економічного стимулювання залежать від виробничих відносин, що склалися у суспільстві [1]. З точки зору суб'єкта управління під економічним стимулюванням розуміють економічне спонукання, використання матеріальних стимулів, які сприяють тому, щоб виробники, споживачі, покупці поводитися бажаним чином, до вигоди і на користь осіб, які застосовують стимулювання [2].

Зауважимо, що для всіх регіонів країни основним фактором стимулювання соціально-економічного розвитку є використання фінансового механізму, що має бути оснований на принципі оптимального розподілу фінансових ресурсів між різними регіонами країни для ефективного їх розвитку, спрямованого на економічне зростання та підвищення життєвого рівня населення [11].

На формування механізму стимулювання розвитку регіону впливає життєвий цикл процесу стимулювання, який може бути представлений у вигляді послідовного ланцюга: закріплення стимулів у нормативно-правовому полі – інформування суб'єктів стимулювання про існуючу систему стимулів – усвідомлення суб'єктами стимулювання дії стимулів – реалізація дій викликаних в результаті стимулювання [9].

Дієвою складовою механізму стимулювання розвитку регіону є залучення макроекономічних інструментів механізму стимулювання інноваційних процесів. У розвинених країнах світу пряме стимулювання інноваційного розвитку орієнтовано на визначення дослідницької організації та реалізацію конкретного інноваційного проекту. Серед методів прямого впливу в сучасних системах стимулювання використовують традиційні держзамовлення, цільові субсидії і систему грантів. Держзамовлення стають стимулом для важливих технологічних інновацій. В умовах глобалізації механізм стимулювання інноваційної активності виходить за національні межі. Поступово формується національний механізм науковими дослідженнями й розробками [7].

Стимулювання процесу промислового виробництва та використання природних ресурсів здійснюється за допомогою економічних інструментів.

Відомо, що державне регулювання економіки ґрунтується на системі державних інструментів (регуляторів), які можна поділити на три види: правові, адміністративні та економічні.

Економічні інструменти відіграють найважливішу роль у державному регулюванні економічних процесів. До них відносять оподаткування, ціноутворення, кредитування, інвестування [13].

Вважаємо, що інструменти стимулювання розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів можна поділити на такі види: політико-правові та економічні.

На нашу думку, методи економічного стимулювання розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів Волинської області можна об'єднати в такі групи:

- інвестиційні (проведення зваженої інвестиційної політики з боку держави, що створить сприятливий інвестиційний клімат для розвитку переробних виробництв);
- податкові (створення особливої максимально спрощеної системи оподаткування для підприємств, що займаються переробкою сировини в природно-ресурсній сфері; удосконалення структури оподаткування; зміна податкового стимулювання);
- фінансово-кредитні (надання пільг, дотацій, кредитів зі сторони держави; створення привабливої фінансово-кредитної системи розрахунків; безвідсоткове кредитування);
- інноваційні (стимулювання інноваційної діяльності на державному та місцевому рівнях).

Переробна промисловість Волинської області потребує значних капіталовкладень та зусиль для створення та розвитку переробних виробництв на базі природно-ресурсних комплексів, як зі сторони держави, так і зі сторони окремих суб'єктів господарювання.

Саме це, на нашу думку, гальмує розвиток переробних виробництв, адже значні капіталовкладення в дану сферу діяльності

супроводжуються і значним ризиком. Також, на розвиток переробних виробництв негативно впливають певні законодавчі обмеження, бюрократизм, та небажання з боку державної влади сприяти розвитку регіону.

Створення та розвиток підприємств, що займаються повною переробкою продуктів природно-ресурсної сфери дозволить забезпечити місцеве населення стабільною роботою, підвищити рівень соціально-економічного розвитку регіону, сприятиме надходженню зарубіжних інвестицій та наповненню бюджетів усіх рівнів тощо.

Тому, подальше поглиблення наукових досліджень у сфері економічного стимулювання розвитку переробних виробництв у природно-ресурсній сфері на території Волинської області дозволить отримати позитивний ефект і в суміжних видах економічної діяльності та наблизити нашу країну до європейських стандартів життя населення та ведення бізнесу у природно-ресурсній сфері.

Список використаних джерел

1. Большая Советская Энциклопедия [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bse.sci-lib.com/article/125669>.
2. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. — М. : Книжный мир, 2003. — 895 с.
3. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук. — Луцьк : Надстир'я, 2008. — 528 с.
4. Державна служба статистики України: Головне управління статистики у волинській області: офіц. веб-сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
5. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»: Засади формування господарських систем на базі природно-ресурсних ком-

- плексів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ecos.kiev.ua/news/view/445>.
6. Дудюк В. С. Економічні інструменти стимулювання раціонального використання недеревинних ресурсів лісу (на прикладі березового соку): Автореф. дис...канд. екон. наук: 08.08.01 / В. С. Дудюк; Укр. держ. лісотехн. ун-т. — Львів, 2001. — 20 с.
7. Жук М. В. Регіональна економіка : підручник / М. В. Жук. — К. : Академія, 2008. — 416 с.
8. Загородній А. Г. Оцінювання привабливості ринків реалізації продукції в процесі формування стратегії розвитку підприємства / А. Г. Загородній, В. М. Чубай // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. — Вип. 250, Т. III. — Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. — С. 626—630.
9. Кропивцова Н. І. Механізм стимулювання соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс] / Н. І. Кропивцова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. — 2013. — Вип. 1(1). — С. 219—226. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_1\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_1(1)_3).
10. Миронова Т. Л. Управління розвитком регіону : навч. посіб. / Т. Л. Миронова [та ін.]. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 328 с.
11. Тарангул В. І. Теоретичний базис формування фінансового механізму стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів [Електронний ресурс] / В. І. Тарангул // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Економіка. — 2011. — Вип. 17. — С. 138—143. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_17_18.
12. Хвесик М. А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів : монографія / М. А. Хвесик, В. А. Голян. — К. : Кондор, 2007. — 480 с.
13. Цуркан І. М. Стимулювання економічного розвитку промислових підприємств засобами податкового регулювання [Електронний ресурс] / І. М. Цуркан // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. — 2006. — Вип. 12. — С. 261—267. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuzt_2006_12_57.
14. Шубалий О. М. Перспективи розвитку поглибленої деревообробки у Волинській області / О. М. Шубалий // Економічні науки: зб. наук. пр. Луцького НТУ. Вип. 11 (43). — Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. — С. 309—316. — (Серія «Регіональна економіка»).

PETRO KOSINSKYI
Lutsk

THE DEVELOPMENT OF PROCESSING INDUSTRIES BASED ON LOCAL NATURAL RESOURCE AS THE DRIVING FORCE OF SOCIO-ECONOMIC REHABILITATION REGION

The article proved the importance of processing industries based on local natural resource systems as the driving force of social and economic growth of the region.

It was found that natural-resource centers in Ukraine are significant hidden potential and actual development and play important for the rise of the national economy and social situation in the country.

Based on the analysis, it was found that the processing industry Volyn region is not working at full capacity and in need of economic stimulation. Many mining companies (such as fuel and energy and timber sector) sell their products (including raw materials) to other regions of the country for further processing or transport across the border to neighboring states.

Therefore, we believe that state and local governments should establish a system of economic incentives for the development of deep processing of natural resources.

Key words: natural resource sector, natural resource centers, socio-economic development, processing production, economic incentive mechanism to stimulate economic instruments, region.

ПЕТР КОСИНСКИЙ
г. Луцк

РАЗВИТИЕ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРОИЗВОДСТВ НА БАЗЕ МЕСТНЫХ ПРИРОДНО-РЕСУРСНЫХ КОМПЛЕКСОВ КАК ДВИЖУЩАЯ СИЛА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОДЪЕМА РЕГИОНА

В статье обосновано важность развития перерабатывающих производств на базе местных природно-ресурсных комплексов как движущей силы социально-экономического подъема региона.

Было обнаружено, что природно-ресурсные комплексы в Украине имеют весомый реальный и скрытый потенциал развития и играют важное значение для подъема национальной экономики и социального положения в государстве.

На основе проведенного анализа установлено, что перерабатывающая промышленность Волынской области не работает на полную мощность и требует экономического стимулирования развития. Многие из добывающих предприятий (например, топливно-энергетического комплекса и лесоперерабатывающей сферы) продают свою продукцию (в частности, сырье) другим регионам страны для дальнейшей переработки или транспортируют через границу в соседние государства.

Поэтому, мы считаем, что государство и органы местного самоуправления должны сформировать систему экономического стимулирования развития углубленной переработки природных ресурсов.

Ключевые слова: природно-ресурсная сфера, природно-ресурсные комплексы, социально-экономическое развитие, перерабатывающие производства, экономическое стимулирование, механизм стимулирования, экономические инструменты, регион.

Стаття надійшла до редколегії 07.06.2017

УДК 621.311.16:330

СВІТЛАНА ШАСТУН

м. Житомир

shastunsvetlana@gmail.com

ОСНОВИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджується багатогранність поняття «енергоефективність» та «енергоефективний розвиток». Визначено, що багатогранність понять виявляється в аспектах, видах потенціалу та заходах енергоефективності. Аспектами енергоефективного розвитку запропоновано вважати технічний, економічний, соціальний, управлінський та екологічний. Визначено, що до заходів забезпечення енергоефективного розвитку підприємств в науковій літературі відносять економічні, організаційні, балансові, технічні, структурні. Запропоновано елементами енергоефективного розвитку підприємства вважати енергоефективне мислення, енергоефективну поведінку та стратегію енергоефективного розвитку. Проаналізовано практичні напрями реалізації енергоефективної поведінки.

Ключові слова: енергоефективність, розвиток, підприємств, аспекти, напрями, заходи.

Інтенсивне використання енергетичних ресурсів в світовому масштабі призвело до низки екологічних проблем (накопичення викидів вуглекислого газу в атмосфері внаслідок спалювання ресурсів, та, як наслідок, глобальні зміни клімату; затоплення земель та знищення цілих екосистем внаслідок використання гідроенергетики; проблема утилізації відходів роботи атомних електростанцій та катастрофічні наслідки аварій на АЕС

та ін.). Крім того, досить гострою є проблема вичерпання енергетичних ресурсів на противагу постійно зростаючому попиту на енергію. Все вищепераховане створює потужний стимул пошуку можливих шляхів виходу з існуючої ситуації, і забезпечення енергоефективного розвитку сьогодні є пріоритетним напрямом.

Енергоефективність, безсумнівно, на сьогодні займає пріоритетне місце в енергетичній та